

Результати визначення оціночної чисельності представників уразливої щодо інфікування ВІЛ групи населення (жінки секс-бізнесу) в Закарпатській області

І.С. Миронюк, В.Й. Шатило, І.Я. Гуцол, В.В. Брич.
Закарпатський центр профілактики та боротьби із СНІДом
Комунальний вищий навчальний заклад «Житомирський інститут
медсестринства»

Резюме. Наведено результати визначення оціночної чисельності представників уразливої щодо інфікування ВІЛ групи населення – жінок секс-бізнесу в Закарпатській області, що проводилося на основі аналізу статистичних даних соціально-демографічного розвитку регіону з урахуванням типового портрету української ЖСБ.

Ключові слова: ВІЛ-інфекція/СНІД, уразливі групи, жінка секс-бізнесу, оціночна чисельність.

Представники уразливих щодо інфікування ВІЛ/ПСС груп населення залишаються основною рушійною силою епідемії ВІЛ-інфекції/СНІДу в Україні [1]. До даних груп населення, згідно рекомендацій Бюро ВООЗ в Україні, відносяться: споживачі ін'єкційних наркотиків (СІН), жінки секс-бізнесу (ЖСБ), чоловіки, що мають секс з чоловіками (ЧСЧ).

В останні роки в Закарпатській області спостерігається значне переважання статевого (гетеросексуального) шляху інфікування ВІЛ серед нових випадків ВІЛ-інфекції [3]. Враховуючи цю тенденцію, для Закарпаття найбільш актуальною вразливою щодо інфікування ВІЛ групою населення є ЖСБ.

До даної групи відносять жінок, які використовують секс як джерело прибутку (постійного або тимчасового) [4]. До них також можуть належати жінки, які надають сексуальні послуги з метою досягнення певних цілей (наприклад, просування по службі). Але з точки зору впливу на епідемію важлива група ЖСБ, які залучені до надання сексуальних послуг протягом певного часу: року, останніх 6 місяців [4]. Ще одним критерієм визначення жінок, яких дійсно слід вважати ЖСБ, може виступати економічний підхід – коли сексуальні послуги на комерційній основі приносять основний (або один з основних) прибуток [4].

Жінки секс-бізнесу є однією з найбільш уразливих до зараження ВІЛ-інфекцією та хворобами, що передаються статевим шляхом, групою населення. Через пасивне ставлення до свого здоров'я, а також страх дискримінації та стигматизації, вони несвоєчасно звертаються до лікаря з питань статевого здоров'я та профілактики ВІЛ/СНІДу. У разі виникнення інфекцій, що передаються переважно статевим шляхом та ВІЛ, за відсутності професійного лікування, ЖСБ ставлять під загрозу своє здоров'я, а також здоров'я своїх клієнтів, що призведе до подальшого поширення інфекцій.

Саме розробка та впровадження профілактичних програм та заходів у середовищі ЖСБ залишається на сьогоднішній день дієвим інструментом зупинки поширення ВІЛ із середовища уразливих груп у загальне населення, що реалізується статевим шляхом. Одним із показників ефективності профілактичних програм у окремій групі населення є показник (відсоток) охоплення даної групи послугами первинної профілактики. Цей показник може бути визначений лише у випадку з'ясування оціночної кількості представників даної уразливої групи на території обслуговування. Уже до 2006 року існувала оцінка експертів про кількість ЖСБ на рівні не менш як 180 тисяч. А проведена у 2006 році адекватна оцінка за узгодженою думкою експертів визначає їх кількість в інтервалі 110-250 тисяч осіб. [4]

Мета роботи - визначити оціночну чисельність групи ЖСБ в регіонах Закарпатської області.

Матеріали та методи

За результатами аналізу наявних соціологічних досліджень в групі ЖСБ, що проводилися в різних регіонах України, було сформовано соціально-демографічний портрет ЖСБ в Україні. Для визначення чисельності представниць комерційного сексу, були проаналізовані дані дослідження, проведеного у рамках реалізації спільного проекту ЗВУАПС (Закарпатського Відділення Української Асоціації Планування Сім'ї) та Міжнародного Альянсу з ВІЛ/СНІД в Україні «Уразливі групи Закарпаття (ЖСБ, СІН, роми) та СНІД», та на їх основі було складено соціально-демографічний портрет жінки, що може надавати сексуальні послуги за плату в Закарпатській області.

Шляхом обробки та аналізу статистичних даних, отриманих від Головного управління статистики у Закарпатській області, було проведено визначення оціночної кількості ЖСБ в нашій області і в кожному районі зокрема з урахуванням соціально-демографічного портрету ЖСБ.

Результати дослідження та їх обговорення

Опираючись на дані Аналітичного звіту за результатами соціологічного дослідження «Моніторинг поведінки жінок, які надають сексуальні послуги за плату, як компонент епіднадзора другого покоління», що проводилося Державним інститутом проблем сім'ї та молоді та Українським інститутом соціальних досліджень спільно з Міжнародним Альянсом з ВІЛ/СНІД в Україні [2], було складено середньостатистичний соціально-демографічний портрет ЖСБ в Україні. Так, із проанкетованих ЖСБ в різних регіонах України: 73% жінки віком від 18 до 29 років, 53% незаміжні і не живуть з постійним статевим партнером, 76% мають неповну середню, повну загальну середню (чи професійно-технічну) або незакінчену вищу освіту, 56% не працюють та не навчаються і 64% корінні мешканці міст. Перший сексуальний досвід до набуття повноліття відмітило 80% проанкетованих.

Отже, проаналізувавши даний портрет, можна сказати, що типова українська ЖСБ це є жінка: віком від 18 до 39 років; незаміжня або розлучена; має неповну середню, повну загальну середню (чи професійно-технічну) або незакінчену вищу освіту; не працює і не навчається; проживає у місті; перший сексуальний досвід мала до набуття повноліття.

З метою проведення оцінки чисельності групи жінок, що потенційно можуть бути ЖСБ в Закарпатті було проведено наступні перерахунки. За вихідні дані було взято кількість жінок, які проживають в міських поселеннях, віком від 18 до 29 років, на даних адміністративних територіях. Було виведено процентне співвідношення даної вікової категорії від загальної кількості жінок, що проживають у міських поселеннях області. Цей відсоток був накладений на кількість безробітних жінок, що проживають на даних територіях. Таким чином, враховуючи соціально-демографічний портрет ЖСБ, була отримана оціночна кількість жінок секс-бізнесу в районах та містах Закарпатської області, що склала 3 773. Результати даних розрахунків представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Оціночна кількість жінок комерційного сексу у Закарпатській області

Населений пункт/район	Заг. к-ть жінок (міське населення)	Жінки (міське населення)				Безробітні жінки	Оціночна кількість ЖКС	
		18-24р.		25-29р.			18-24 р.	25-29 р.
		абс.	%*	абс.	%*			
м. Ужгород	50 600	7 850	15,5	5 430	10,7	589	91	63
м. Берегово	10 500	1 400	13,3	800	7,6	226	30	17
м. Мукачево	35 880	5 700	15,9	3 580	9,98	858	136	86
м. Хуст	11 970	1 600	13,36	1 300	10,86	231	31	25
Берегівський	1 280	190	28,78	130	10,15	603	173	61
Великобerezнянський	2 670	340	24,8	290	10,86	551	137	60
Виноградівський	15 030	2 250	14,97	1 530	10,2	960	144	98
Воловецький	2 530	280	11,07	240	9,5	728	80	69
Іршавський	3 760	480	12,76	330	8,8	1 721	219	151
Міжгірський	3 760	510	13,56	350	9,3	1 210	164	112
Мукачівський	4 570	580	12,69	440	9,6	904	115	87
Перечинський	2 770	360	12,99	220	7,9	638	83	50
Рахівський	15 300	3 200	20,92	1 380	9,02	1 504	315	136
Свалявський	6 910	930	13,46	690	9,9	780	104	77
Тячівський	18 360	2 520	13,73	1 890	10,03	2 392	328	246
Ужгородський	5 180	700	13,5	510	7,4	413	56	31

(в т.ч. м.Чоп)						(в т.ч. м. Чоп)		
Хустський	3 230	420	13,0	310	9,6	880	114	84
Всього	194 300	29 310	15,08	19 420	9,99	15 188	2320	1453
							3773	

* - % від загальної кількості жінок адміністративної території

Згідно погоджених з Міжнародним Альянсом з ВІЛ/СНІД в Україні та затверджених обласною Координаційною Радою з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу (Протокол №3 від 29.09.2009р.) і Міжсекторальною робочою групою з моніторингу і оцінки ефективності протидії епідемії ВІЛ-інфекції/СНІДу в Закарпатській області (Протокол №2 від 18.05.2009р.) даних мінімальна кількість жінок секс-бізнесу в Закарпатті – 500 осіб.

Для розрахунку частки працівниць секс-бізнесу в кожному районі від заявленої кількості (500), був виведений відсоток кількості ЖСБ в кожному районі від оціночної(див табл. 2).

Таблиця 2

Оціночна кількість жінок комерційного сексу (розбивка від узгодженої кількості – 500 осіб)

Населений пункт/район	Кількість ЖСБ	%	з 500 ЖСБ
м. Ужгород	154	4,08	20
м. Берегово	47	1,25	6
м. Мукачево	222	5,9	29
м. Хуст	56	1,5	7
Берегівський	234	6,2	31
Великобerezнянський	197	5,2	26
Виноградівський	242	6,4	32
Воловецький	149	3,9	20
Іршавський	370	9,8	49
Міжгірський	276	7,3	37
Мукачівський	202	5,4	27
Перечинський	133	3,5	18
Рахівський	451	11,9	60
Свалявський	181	4,8	24
Тячівський	574	15,2	76
Ужгородський	87	2,3	12
Хустський	198	5,2	26
Всього	3 773		

В подальшому цей відсоток накладався на заявлену кількість ЖСБ. В результаті отримано розбивку оціночної кількості ЖСБ по окремих адміністративних територіях Закарпатської області.

Отже, по даним, доступним для аналізу і обробки, ми можемо допускати, що чисельність ЖСБ вікової категорії від 18 до 29 років, коливається від 500 до 3 773. Оцінка мінімальної і максимальної кількості ЖСБ в містах та районах Закарпатської області представлена в табл. 3.

Таблиця 3.

Максимальна та мінімальна оціночна чисельність ЖСБ по адміністративним територіям Закарпатської області

Населений пункт/район	Мінімальна кількість ЖСБ	Максимальна кількість ЖСБ
м. Ужгород	20	154
м. Берегово	6	47
м. Мукачево	29	222
м. Хуст	7	56
Берегівський	31	234
Великобerezнянськ.	26	197
Виноградівський	32	242
Воловецький	20	149
Іршавський	49	370
Міжгірський	37	276
Мукачівський	27	202
Перечинський	18	133
Рахівський	60	451
Свалявський	24	181
Тячівський	76	574
Ужгородський	12	87
Хустський	26	198
Всього	500	3 773

За даними ВООЗ, згідно результатів проведеного епіднагляду другого покоління, поширення ВІЛ серед жінок секс-бізнесу в Україні коливається між 8% та 14%. Враховуючи, що поширеність ВІЛ серед ЖСБ в західних регіонах України становить близько 8%, то можна припустити, що в Закарпатській області кількість ВІЛ-позитивних ЖСБ коливається від 40 до 302 осіб. Це припущення є важливою мотивацією як до розширення програм профілактики поширення ВІЛ у групі жінок секс-бізнесу в регіоні, так і до

наближення послуг добровільного консультування та тестування на ВІЛ для даного контингенту населення.

Висновок.

Отримані дані щодо оціночної кількості жінок секс-бізнесу на різних адміністративних територіях можуть бути використанні і як інструмент моніторингу і оцінки ефективності різноманітних профілактичних програм через показник охоплення послугами, так і як індикатор доступності послуг добровільного консультування та тестування на ВІЛ для уразливих груп населення.

Перспективи подальших досліджень

Подальші дослідження будуть направленні на проведення визначення оціночної чисельності як інших уразливих груп населення (СІН, ЧСЧ) по окремим адміністративним територіям Закарпаття, так і чисельності груп-містків, через які ВІЛ переходить із уразливих груп до загального населення. Серед груп-містків в першу чергу увага буде зосереджена на трудових мігрантах, як самої актуальної з точки зору переносу ВІЛ для Закарпатського регіону.

Список літератури.

1. ВІЛ-інфекція в Україні : Інформ. бюлетень / МОЗ України, Укр. центр профілактики і боротьби зі СНІД, Ін-т епідеміології та інфекц. хвороб ім. Л.В. Громашевського АМН України, ЦСЕС МОЗ України. – 2010. – № 33. – 53 с.
2. Моніторинг поведінки жінок, які надають сексуальні послуги за плату як компонент епіднадзора другого покоління / Артюх О.Р., Балакірева О.М., Бочкова Л.В., Галич Ю.П., Галустян Ю.М., Дікова-Фаворська Д.М., Злобіна О.Г., Левчук Н.М., Лютий В.П., Марциновська В.А., Микитюк Т.П., Морозов В.Ф., Петровський О.М., Шамота Т.С., Яременко О.О. – Київ: МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні», 2005. – 60 с.
3. Особливості розвитку епідемічної ситуації з ВІЛ-інфекції/СНІДУ в Закарпатській області/ І. С. Миронюк, В. В. Брич, Н. А. Гудюк // Вісн. соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. – 2009. – № 2. – С. 37-41.
4. Оцінка чисельності груп підвищеного ризику інфікування ВІЛ в Україні/ Балакірева О.М. (гол.ред.), Гусак Л.М., Довбах Г.В., Лавренов О.О., Паніотто В.І., Петренко Т.В., Погоріла Н.Б., Салюк Т.О., Сидяк С.В., Хуткий Д.О., Шамота Т.С. – Київ: МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні», 2006. – 28 с.

The results of determination of the estimate quantity of representatives of HIV-infection vulnerable group of population (women of sexual business) in Transcarpathian region

Summary: the results of determination of the estimate quantity of representatives of the HIV-infection vulnerable group of population - women of sexual business in Transcarpathian region that was conducted on the basis of analysis of statistical data of social-demographic development of region taking into account the typical portrait of the Ukrainian women of sexual business.

Key words: HIV-infection/AIDS, vulnerable group, women of sexual business, estimate quantity.